

24. 6. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nápomoc při rozhodování dle § 45 zákona č. 89/2012 Sb. Občanského zákoníku v platném znění

Obecně duševní porucha postihuje zdraví člověka v různých stupních. Účelem právní úpravy § 45 a následující Občanského zákoníku, je zajistit osobě, která to potřebuje nezbytnou míru možnosti svobodně jednat. Účelem svépomoci při rozhodování dle důvodové zprávy k Občanskému zákoníku je zajistit osobě, které např. duševní porucha způsobuje potíže, alespoň nějakou míru svobodného jednání a rozhodování na základě své vůle.(1) (3)

Předchozí právní úprava brala v úvahu jen případy, kdy člověk nebyl pro duševní poruchu schopen právně jednat buď vůbec, nebo velmi omezeně. U takových osob byl zásadní problém činit úkony při začínající duševní poruše. Takový stav vedl i při začínající duševní poruše k situaci, že taková osoba byla mnohdy zcela bez obrany.

Podle nové právní úpravy dle § 45 existují konkrétní případy, kdy postačí asistence jiné osoby, např. jiného rodinného příslušníka, který se účastní právních jednání, aniž by bylo nutné řešit věc dle § 55 Občanského zákoníku a to omezením svéprávnosti

Samotný institut nápomoci při rozhodování je jedním z mírnějších opatření, sloužící k co možná nejrozsáhlejšímu zachování samostatnosti osob s duševní poruchou nebo začínající duševní poruchou, tedy osob se sníženou způsobilostí právně jednat. V žádném případě se nejedná o vztah zastoupení na základě plné moci, kdy zástupce jedná jménem a na účet zastoupeného. Naopak jedná se o situaci zcela odlišnou, kdy taková osoba jako podporovaná jedná sama, ale za přímé pomoci a přítomnosti podporovatele nebo podporovatelů neboli rádců. Tedy tzv. podpůrce nejedná namísto účastníka řízení, jedná společně s ním. Při použití nápomoci při rozhodování je důležité zkoumat míru postižení anebo míru potíží s ohledem na individuální stav a schopnosti každého člověka. Jako vhodné se jeví použít nápomoci u osob s lehčím postižením nebo s postižením v počínající fázi nebo s postižením, kdy sice existuje zdravotní „handicap“, ale tyto osoby jsou schopny zvládat každodenní situace, ale nejsou schopny zvládat složitější právní jednání.

§46 Občanského zákoníku upravuje základní náležitosti Smlouvy o nápomoci, kde se osoba, která se nazývá podpůrce, zavazuje podporovanému, že bude s jeho souhlasem přítomna při jeho právním jednání, že mu zajistí potřebné údaje, a že mu bude nápomocna radami a informacemi. Důležité je, že taková smlouva nabývá účinnosti teprve dnem, kdy ji schválí příslušný soud. Poukazují na to, že není-li smlouva uzavřená v písemné formě, vyžaduje se, aby strany projevily svou vůli uzavřít smlouvu před soudem, což je také možné. Soud zkoumá v takovém případě, neodporují-li zájmy podpůrce zájmu podporovaného. Pokud soud shledá, že existují pochybnosti, v takovém případě smlouvu neschválí. (2)

Vedle závažnosti duševní poruchy, pro které je vhodné uzavřít Smlouvu o nápomoci je také otázka osoby podpůrce. Obecně lze říci, že počet podpůrců není omezen, nejčastěji se jedná o blízké osoby, děti, rodiče a není vyloučeno, aby podpůrcem byla i zcela jiná osoba, např. organizace, která se zabývá ochranou lidí se zdravotním handicapem. Pro osobu podpůrce nejsou v zákoně uvedeny žádné speciální podmínky či speciální požadavky. Nepochybně, nelze slučovat nápomoc s rolí opatrovníka dle § 63 Občanského zákoníku.

Podstatnými náležitostmi Smlouvy o nápomoci je označení stran podpůrce a podporovaného a závazek podpůrce informovat podporovaného a radit mu při uzavírání smluv nebo tvorbě listin či jiných úkonů. Ve smlouvě o nápomoci je možné vymezit okruh záležitostí, na něž bude Smlouva o nápomoci dopadat.

Aby měla Smlouva o nápomoci zamýšlené právní účinky, musí ji vždy schválit soud a to ve zvláštním řízení podle § 31 písmeno c zákona z.ř.s. Toto řízení lze zahájit pouze na návrh, a to buď podporovaného, nebo také podpůrce (dle § 32 z.ř.s.). Je třeba zmínit, že uvedené řízení je osvobozeno od placení soudního poplatku a příslušný k projednání je vždy obecný soud podporovaného. Soud v tomto případě rozhoduje usnesením a proti tomuto usnesení je možné podat v zákonné lhůtě odvolání.

Soud by měl vždy zkoumat jaká je způsobilost podporovaného, zda je snížena méně závažně nebo závažně a zda uzavřením této smlouvy by nedošlo u podporovaného ke zneužití jeho osoby podpůrcem a zda osoba nebo osoby podpůrce jsou schopny poskytnout podporovanému pomoc, o kterou se případně jedná. V některých případech může také vzniknout potřeba zkoumat způsobilost podporovaného ustanovením znalce z příslušného oboru, který by zodpověděl soudu odbornou otázku, zda je podporovaná osoba způsobilá pro svůj zdravotní stav uzavřít smlouvu o nápomoci.

§ 48 Občanského zákoníku potom řeší odvolání podpůrce, kterého soud odvolá na návrh podporovaného nebo samotného podpůrce pro porušení svých povinností a to i bez návrhu. Otázkou zůstává, jak učiní podporovaný úkon směrem k soudu k odvolání podpůrce v případě náhlého zhoršení zdravotního stavu. Uvedené není řešeno.

Z ustanovení §47 Občanského zákoníku vyplývá, že podpůrce musí respektovat vůli podporovaného. Má za úkol podporovanému vysvětlit povahu jednání, a jaké z tohoto jednání plynou důsledky, radit mu, co je pro něj nejvhodnější. Důležité je, že podporovaný se může rozhodovat i špatně či neekonomicky, stejně tak má právo špatně se rozhodnout člověk bez duševní poruchy. Podpůrce mu může v takovém případě pouze doporučit a radit. Samotné rozhodování zůstává na podporovaném. Také v této fázi není možné zaměňovat nápomoc s ustanovením správy opatrovníka. Je zcela na podporovaném, zda si například koupí dovolenou za 10.000 nebo 30.000 Kč a to i přes to, že podpůrce takovou koupi považuje za neekonomickou a zbytečnou. Zajímavé je, že podporovaný, který je účastníkem občanského soudního řízení si rovněž může osobu podpůrce přivést s sebou k ústnímu jednání a kdykoliv v průběhu jednání se s ním radit a soud mu to musí umožnit. Jedná se zpravidla o konzultace, pokud podporovaný učiní rozhodnutí.

Navržená úprava podpory při rozhodování vychází zejména z článku 12 odst. 3 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, podle kterého členské státy musí přijmout odpovídající opatření, aby osobám se zdravotním postižením umožnily přístup k asistenci, kterou mohou potřebovat při uplatňování svéprávnosti. Právní řešení podpory při rozhodování bylo nejprve upraveno již pro rok 1990 v kanadských provinciích, posléze i v Evropě a Norsku a Švédsku a Velké Británii. Nejnověji také ve Francii, kde se tak stalo v roce 2007. Uvedená možnost nápomoci při rozhodování byla začleněna do českého právního řádu Novým občanským zákoníkem číslo 89/2012 Sb. (3)

Nápomoc dle ustanovení § 45 Občanského zákoníku představuje velmi potřebnou a zajímavou možnost pro seniory nebo osoby s „handicapem“ řešit složité životní situace pomocí rady a doporučení. Může to být i dobrá obrana před „šmejdy“ či jinými nástrahami podomních obchodníků, kteří mnohdy využívají neznalosti většinou starších osob.

Mgr. Jiří Vágner,
advokát

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946
Fax: +420 224 941 940
e-mail: advokati@akbsn.eu

[1] Občanský zákoník - komentář - Švestka/Dvořák/Fiala/ Zuklínová/ Nová/Elischer/Frinta/ Frintová - Wolters Kluwer, a.s. 2014

[2] Odborný článek „Podstata procesního podpůrcovství v civilním procesu“ - Mgr. Monika Kretková advokátní koncipientka

[3] Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem - prof. Dr. JUDr. Eliáš a kolektiv - Sagid 2012

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)

- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)